

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

12 березня 2015 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 20

Заслухавши та обговоривши інформацію члена Ради суддів України Чумака С.Ю. щодо обчислення стажу роботи суддів для виникнення права на відставку, надбавку за вислугу років та додаткову відпустку відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI в редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII, **Рада суддів України**

встановила:

12 лютого 2015 року Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII (далі – Закон № 192), яким в новій редакції викладений Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI (далі – Закон № 2453).

Вказаний Закон набирає законної сили 28 березня 2015 року.

Відповідно до частини 1 статті 120 Закону № 2453 в редакції Закону № 192 суддя, який має стаж роботи на посаді судді не менше двадцяти років, що визначається статтею 135 цього Закону, має право подати заяву про відставку.

Згідно з частиною 5 статті 133 вказаного Закону суддям виплачується щомісячна доплата за вислугу років у розмірі: за наявності стажу роботи більше 3 років – 15%, більше 5 років – 20%, більше 10 років – 30%, більше 15 років – 40%, більше 20 років – 50%, більше 25 років – 60%, більше 30 років – 70%, більше 35 років – 80% посадового окладу.

За положеннями статті 134 цього Закону суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення у розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи більше 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів.

Відповідно до частини 1 статті 135 Закону № 2453 до стажу роботи на посаді судді зараховується робота на посаді:

1) судді судів України, арбітра (судді) арбітражних судів України, державного арбітра колишнього Державного арбітражу України, арбітра відомих арбітражів України;

- 2) члена Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- 3) судді у судах та арбітрів у державному і відомчому арбітражах колишнього СРСР та республік, що входили до його складу.

Аналогічне положення щодо обчислення стажу роботи на посаді судді міститься й у статті 131 Закону № 2453 в редакції, яка діє станом на теперішній час.

Разом з тим пунктом 11 розділу XIII «Перехідні положення» чинної редакції Закону № 2453 передбачено, що судді, призначені чи обрані на посаду до набрання чинності цим Законом, зберігають визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день набрання чинності цим Законом.

До набрання чинності Законом № 2453 в редакції від 7 липня 2010 року діяв Закон України «Про статус суддів» від 15.12.1992 року № 2862-XII, частиною 4 статті 43 якого було передбачено, що до стажу роботи, який дає право на відставку судді та отримання щомісячного довічного грошового утримання, крім роботи на посадах суддів судів України, державних арбітрів, арбітрів відомчих арбітражів України; зараховується також час роботи на посадах суддів і арбітрів у судах та державному і відомчому арбітражі колишнього СРСР та республік, що раніше входили до складу СРСР; час роботи на посадах, безпосередньо пов'язаних з керівництвом та контролем за діяльністю судів у Верховному Суді України, в обласних судах, Київському і Севастопольському міських судах, Міністерстві юстиції України та підвідомчих йому органах на місцях, за діяльністю арбітражів у Державному арбітражі України, Вищому арбітражному суді України, а також на посадах прокурорів і слідчих за умови наявності в усіх зазначених осіб стажу роботи на посаді судді не менше 10 років.

Таким чином, Законом № 2453 суттєво зменшено кількість посад, робота на яких зараховується до стажу роботи на посаді судді.

При цьому Перехідні положення Закону № 2453 в редакції Закону № 192 не містять застереження щодо збереження за суддями, які призначені чи обрані на посаду судді до набрання чинності цим Законом, визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день набрання чинності цим Законом, оскільки пункт 11 у вищевказаній редакції в новій редакції Перехідних положень відсутній.

Таким чином, у зв'язку із змінами, внесеними до Закону № 2453 Законом № 192, з 28 березня 2015 року після набрання законної сили останнім у більшості працюючих суддів зменшиться стаж роботи на посаді судді, що призведе до зменшення розміру надбавки за вислугу років, а також до скасування у певних суддів права на додаткову відпустку та взагалі на звільнення у відставку у зв'язку з відсутністю необхідного стажу роботи відповідно до зазначених вище змін до Закону № 2453.

Рада суддів України зазначає, що питання гарантій незалежності суддів, їх правового захисту, матеріального та соціального забезпечення

неодноразово були предметом розгляду Конституційного Суду України.

Так, Конституційний суд України у мотивувальній частині рішення від 14 грудня 2011 року № 18-рп/2011 вказав на неможливість звуження змісту та об'єму гарантій незалежності суддів, а відповідно, матеріального та соціального забезпечення.

До цього Конституційний Суд України неодноразово висловлював аналогічні правові позиції у відношенні гарантій незалежності суддів, їх матеріального та соціального забезпечення у рішеннях, а саме: від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002 (справа про пільги, компенсації та гарантії), від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004 (справа про припинення дій чи обмеження пільг, компенсацій та гарантій), від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 (справа про пенсії та щомісячне довічне грошове утримання), від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007 (справа про гарантії незалежності суддів); рішення № 10-рп/2008 від 22 травня 2008 року.

Крім того, в рішенні від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013 (справа щодо змін умов виплати пенсій і щомісячного довічного грошового утримання суддів у відставці) Конституційний Суд України зазначив, що положення Конституції України стосовно незалежності суддів, яка є невід'ємним елементом статусу суддів та їх професійної діяльності, пов'язані з принципом поділу державної влади та обумовлені необхідністю забезпечувати основи конституційного ладу, права людини, гарантувати самостійність і незалежність судової гілки влади.

Визначені Конституцією та законами України гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу, поширюються на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом. Такими гарантіями є надання їм за рахунок держави матеріального забезпечення (суддівська винагорода, пенсія, щомісячне довічне грошове утримання тощо) та надання їм у майбутньому статусу судді у відставці. Право судді у відставці на пенсійне або щомісячне довічне грошове утримання є гарантією належного здійснення правосуддя і незалежності працюючих суддів та дає підстави висувати до суддів високі вимоги, зберігати довіру до їх компетентності і неупередженості. Конституційний принцип незалежності суддів означає, в тому числі, конституційно обумовлений імператив охорони матеріального забезпечення суддів від його скасування чи зниження досягнутого рівня без відповідної компенсації як гарантію недопущення впливу або втручання у здійснення правосуддя.

Таким чином, конституційний статус судді передбачає достатнє матеріальне забезпечення судді як під час здійснення ним своїх повноважень (суддівська винагорода), так і в майбутньому у зв'язку з досягненням пенсійного віку (пенсія) чи внаслідок припинення повноважень і набуття статусу судді у відставці (щомісячне довічне грошове утримання). Статус судді та його елементи є не особистим привілеєм, а засобом забезпечення незалежності працюючих суддів і надається для гарантування верховенства

права та в інтересах осіб, які звертаються до суду та очікують неупередженого правосуддя.

Викладене відповідає положенням Європейської хартії про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 року, за якими рівень винагороди суддям за виконання ними своїх професійних обов'язків має бути таким, щоб захистити їх від тиску, що може спричинити вплив на їхні рішення або взагалі поведінку суддів і таким чином вплинути на їхню незалежність та неупередженість (пункт 6.1); статус забезпечує судді, який досяг передбаченого законом віку для виходу у відставку із посади судді і який здійснював повноваження судді протягом певного строку, право на отримання виплат, рівень яких має бути якомога ближчим до рівня його останньої заробітної плати на посаді судді (пункт 6.4).

Таким чином, виходячи із вищезазначених положень, зміст та обсяг досягнутих суддями соціальних гарантій не може бути звужено або скасовано шляхом внесення змін до законодавства.

Аналогічної правової позиції при розгляді адміністративних спорів додержується і Верховний Суд України, рішення якого є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідний нормативно-правовий акт.

З огляду на вказане Рада суддів України зазначає про неприпустимість зменшення досягнутого суддями рівня матеріального забезпечення у зв'язку із внесенням змін до Закону «Про судоустрій і статус суддів» Законом України «Про право на справедливий суд» та вважає за необхідне звернутись до суб'єктів законодавчої ініціативи щодо внесення до останнього положення про збереження суддям, призначеним чи обраним на посаду до набрання чинності Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI, визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день набрання чинності цим Законом.

На підставі викладеного Рада суддів України

в и р і ш и л а:

Звернутись до суб'єктів законодавчої ініціативи – Президента України, Кабінету Міністрів України та народних депутатів України з пропозицією про внесення до Перехідних положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI норми про збереження суддям, призначеним чи обраним на посаду до набрання чинності цим Законом, визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день набрання чинності цим Законом.

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоненко